

Biografie – Rembrandt van Rijn (1606-1669)

CHRISTINE BUYLE

Rembrandts vader en moeder sloten een verstandshuwelijk. Hij was molenaar, zij de dochter van een bakker. Hij kon zijn meel dus kwijt aan haar familie. Praktisch. Ze woonden in Leiden aan de oevers van de Rijn en kregen heel veel kinderen. Tien om precies te zijn. Eén van hen, nummer negen, heette Rembrandt. Hij werd geboren in 1606.

Rembrandt van Rijn studeerde goed. Zijn ouders hoopten dat hij naar de universiteit zou gaan. Dat kon toen veel vroeger dan nu. De enige toelatingsvoorwaarde was dat je Latijn kende. Rembrandt had die taal op zijn dertiende onder de knie. Maar hij wou niet verder studeren. Hij wou schilder worden. Gelukkig hadden zijn ouders er begrip voor. Ze lieten hem in de leer gaan bij een plaatselijke kunstschilder. Die bracht hem de kneepjes van het vak bij. De jongen maakte zo snel vorderingen dat hij na drie jaar alles geleerd had wat er te leren viel. Nu nog zijn studie afronden bij een bekend kunstenaar en klaar was Kees. Hij verhuisde naar Amsterdam en volgde les bij Pieter Lastman. Die had er geen besef van dat zijn leerling later beroemd zou worden, terwijl hijzelf in het vergeetboek zou raken. Na zes maanden hield Rembrandt het voor

bekeken. Hij keerde naar Leiden terug en vestigde zich als zelfstandig schilder. Hij was bijna achttien.

VAN LEIDEN NAAR AMSTERDAM

In Leiden boekte Rembrandt zijn eerste successen. Maar hij raakte daar niet echt van de grond. De stad verarmde in een ijtempo en de opdrachten bleven uit. De kunstenaar besloot dan maar zijn geboortestad te verlaten en zich in Amsterdam te vestigen. Daar woonden kopers bij de vleet. Hij vertrok in 1631. In Amsterdam ontpopte hij zich tot een eersteklas portretschilder. Hij kreeg bestellingen bij de vleet. Zijn portretten waren levendiger dan die van andere schilders. Toen hij bijvoorbeeld het groepsportret moest schilderen van een handvol chirurgen, rangschikte hij hen zo, dat het leek alsof ze aandachtig toekeken hoe één van hen, dokter Tulp, een lijk opensneed. Een andere kunstenaar zou de artsen als stijve harken naast elkaar hebben geplaatst.

Maar Rembrandt schilderde niet alleen portretten. Hij penseelde ook taferelen uit de Bijbel en uit de Griekse mythologie. Zelfportretten maakte hij ook. Hij verkleedde zich dan met toneelkostuums en beeldde zichzelf af in allerlei poses. Op die manier oefende hij

Zijn biografie in een notendop? Eerst had hij alles en toen had hij niets meer. Zijn biografie in drie bladzijden? Lees hier verder over Rembrandt van Rijn, naast Vincent van Gogh één van de grootste Nederlandse schilders.

zich in het weergeven van gevoelens en van stoffen.

VAN SASKIA NAAR DE NACHTWACHT

Rembrandt beleefde de gelukkigste jaren van zijn leven. Hij werd verliefd op Saskia Uylenburgh. Ze trouwden toen hij achtentwintig was en zij tweeëntwintig. Saskia had een rijke pa. Een burgemeester. Haar vier broers hadden het tot advocaat gebracht en haar drie zussen wisten een belangrijke man aan de haak te slaan. Rembrandt viel dus eigenlijk een beetje uit de toon. Zijn vader was 'maar' molenaar. Hij werd dus nauwlettend in het oog gehouden door zijn schoonfamilie. Ze beschuldigden hem ervan Saskia's bruidschat te verkwisten. Er zouden zelfs processen van komen. Maar Rembrandt trok het zich niet aan. Hij schilderde zichzelf met zijn vrouw op de schoot. Het schilderij stelt de *Verloren Zoon in de herberg* voor. Rembrandt en Saskia kijken de toeschouwer uitdagend aan. De familie Uylenburgh begreep dat de brutale blikken voor hen waren bestemd. Ze waren woedend.

Rembrandt had inderdaad wel een gat in zijn hand. Hij woonde in een groot herenhuis en verzamelde schilderijen, kostbare, exotische stoffen en wapens uit China, Afrika en Oost-

Indië. Sommige van die voorwerpen gaf hij een plaatsje in één van zijn kunstwerken. Het geluk van Rembrandt en Saskia werd overschaduwd doordat drie van hun vier kinderen stierven. Alleen Titus bleef in leven. Maar toen hij acht maanden was, ging zijn moeder dood. Ze was bijna dertig. In dat jaar schilderde Rembrandt *De Nachtwacht*. Het is zijn beroemdste schilderij. Daarna ging het stilaan bergaf met zijn carrière. Hij schilderde nog bloedmooie schilderijen, maar ze konden zijn tijdgenoten niet meer bekoren.

VAN DE NACHTWACHT NAAR HENDRICKJE

Dat Rembrandt zijn klanten verloor, had veel te maken met zijn privéleven. Eerst nam hij Geertge Dirckx in huis. Hij had een verzorgster nodig voor zijn zoontje. Maar Geertge haalde het in haar hoofd dat hij met haar zou trouwen. Hij weigerde. Toen ze zeven jaar later nog haar zin niet kreeg, stapte ze naar de rechtbank, beschuldigde hem van woordbreuk en eiste een vast jaargeld. Maar zo had Rembrandt het niet begrepen. Hij nam Geertges broer onder de arm en samen slaagden ze erin om haar te laten opsluiten in een tuchthuis. Heel Amsterdam sprak er schande van.

Rembrandts nieuwe meid heette Hendrickje Stoffels. Ze had een lief gezicht en

een zacht karakter. Rembrandt was dol op haar. Ze kregen samen een dochtertje. Maar ze zouden nooit trouwen. De Amsterdammers hadden alwéér stof tot roddelen. Het ging Rembrandt niet langer voor de wind. Hij raakte tot over zijn oren in de schulden. Zijn kunstcollectie, die hij met zoveel liefde had verzameld toen Saskia nog leefde, werd in 1657 openbaar verkocht. Het jaar daarna was zijn huis aan de beurt. Gelukkig had Rembrandt Titus en Hendrickje nog. Maar niet voor lang meer. Zijn geliefde stierf in 1663. Zijn zoon in 1668. Rembrandt bleef alleen achter. Het jaar daarna was ook hij dood.

KUNSTENAAR WORDEN IN DE ZESTIENDE EEUW

In Rembrandts tijd waren er geen kunstscholen. Als je kunstenaar wou worden, moest je in de leer bij een gevestigde schilder. Die gaf je les, kost en inwoon in ruil voor een som geld en voor wat klusjes. Die lessen stelden niet veel voor. De leerjongens moesten gewoon werken van de meester kopiëren. Soms maakte de leerlingen volledige schilderijen die de meester alleen nog maar hoefde te signeren. Hij verkocht ze dan als eigen werk. In die tijd was dat doodnormaal. Nu spreken ze van vervalsingen. Heel wat werken die vroeger

aan Rembrandt werden toegeschreven, blijken nu vals te zijn. Dat heeft merkwaardige gevolgen. Schilderijen die jarenlang het pronkstuk van een museum waren, verhuizen zonder pardon naar de kelders wanneer blijkt dat ze niet van de meester zelf zijn. Hun prijs duikt in elkaar als een soufflé.

Rembrandt was dertien toen hij in de leer ging. Vier jaar later vestigde hij zich als zelfstandig kunstenaar en nam hij zelf leerlingen in dienst.

Rembrandts bekendste schilderij heet *De Nachtwacht*. In de negentiende eeuw dachten ze dat het een nachttafereel voorstelde. Achteraf bleek dat de sombere kleuren te wijten waren aan een sterk verkleurde laag vernis. Die is nu verwijderd. Maar we zitten wel nog met de foute titel opgescheept.

Het schilderij stelt een schuttersgilde voor die zich klaarmaakt voor een plechtige optocht door Amsterdam. Iemand roffelt op een trommel, een hond blaft, kinderen lopen vrolijk in het rond. Het tafereel is zo levendig, dat je zou vergeten dat het een groepsportret is. Iedere schutter heeft ongeveer honderd gulden neergeteld voor zijn portret. Bij de meeste schilders lijkt zo'n groepsportret op een saaie klasfoto. Rembrandts oplossing is veel origineler. Zijn schilderij weet nog steeds te boeien, ook al herkent niemand de schutters nog.

DE NACHTWACHT (1642)